

Про це нам говорять свята

Покликання до свободи

На обкладинці — ікона з іконостасу
бенедиктинського монастиря
у м. Планкшеттен (Німеччина)
авторства Іконописної майстерні
«РАДРУЖ», УКУ

Українська Греко-Католицька Церква
Патріарша літургійна комісія

2014

При підтримці
благодійної організації Renovabis

*Свято Благовіщення
Пресвятої Богородиці*

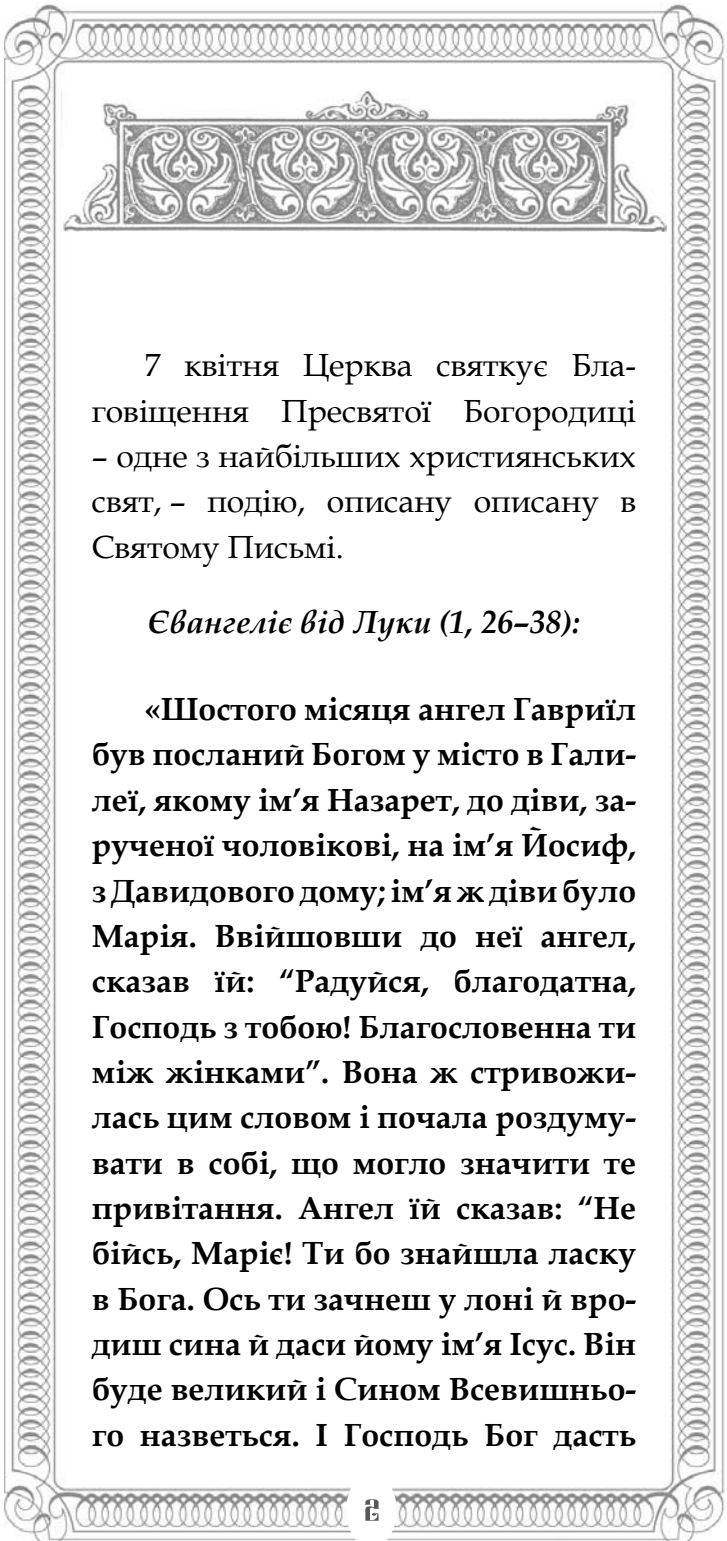
ПОКАЙАННЯ ДО СВОБОДИ

Тропар свята, глас 4:

Днесь спасення нашого начало
і від віку таїнства явління. Син
Божий сином Діви стається і
Гавриїл благодать благовістує.
Тому й ми з ним до Богородиці
закличмо: Радуйся, Благодатна,
Господь з Тобою.

Кондак свята, глас 8:

Непереможній Владарці на
честь перемоги ми, врятовані
від лиха, благодарні пісні ви-
писуємо Тобі, раби Твої, Бого-
родице. А Ти, що маєш силу
нездоланну, від усяких нас бід
охорони, щоб звати Тобі: Ра-
дуйся, Невісто неневісна.

7 квітня Церква святкує Благовіщення Пресвятої Богородиці – одне з найбільших християнських свят, – подію, описану описану в Святому Письмі.

Євангеліє від Луки (1, 26–38):

«Шостого місяця ангел Гавриїл був посланий Богом у місто в Галилеї, якому ім'я Назарет, до діви, зарученої чоловікові, на ім'я Йосиф, з Давидового дому; ім'я ж діви було Марія. Ввійшовши до неї ангел, сказав їй: “Радуйся, благодатна, Господь з тобою! Благословенна ти між жінками”. Вона ж стривожилась цим словом і почала роздумувати в собі, що могло значити те привітання. Ангел їй сказав: “Не бійсь, Маріє! Ти бо знайшла ласку в Бога. Ось ти зачнеш у лоні й вродиш сина й даси йому ім'я Ісус. Він буде великий і Сином Всевишнього назветься. І Господь Бог дасть

йому престол Давида, його батька, і він царюватиме над домом Якова повіки й царюванню його не буде кінця". А Марія сказала до ангела: "Як же воно станеться, коли я не знаю мужа?" Ангел, відповідаючи, сказав їй: "Дух Святий зійде на тебе й сила Всевишнього тебе отінить; тому й святе, що народиться, назветься Син Божий. Ось твоя родичка Єлисавета - вона також у своїй старості зачала сина, і оце шостий місяць тій, що її звать неплідною; нічого бо немає неможливого в Бога". Тоді Марія сказала: "Ось я Господня слугиня: нехай зо мною станеться по твоєму слову!" І ангел відійшов від неї».

Основний зміст євангельського читання свята полягає в тому, що з Марією має статися важлива і велична божественна подія – «Дух Святий зійде» на неї і наділить її особливою силою звершувати щось, що перевищує її природні здатності. «Сила Всевишнього» отінить її – сам Бог-Творець поширить на неї своє владарювання, залучить її у свій спасенний промисел. Народжене нею дитя стане Месією, царем із роду Давида, згідно з Божою обіцянкою дати Давидові нащадка, який царюватиме вічно – не лише над Ізраїлем, а й над усім світом.

Аби розкрити духовний зміст цієї євангельської події, літургійні тексти розгортають широкую картину історії спасіння. У святі Благовіщення задум, який був укритий у вічному Божому плані спасіння споконвіку починає здійснюватися на землі. Цей задум полягає у спасінні людини й усього світу. Про це найвиразніше говорить тропар свята:

«Днесь спасення нашого начало і від віку тайнства явління. Син Божий сином Діви стається і Гавриїл благодать благовістує. Тому й ми з ним до Богородиці закличмо: “Радуйся, Благодатна, Господь з Тобою!”»

Людина, сотворена на Божий образ і Його подобу (*див.: Бут. 1, 26; 2, 7*), знехтувала наказом свого Господа, а зважила на слова спокусника і вчинила за його намовою. Так, гріхопадіння відвернуло людину від її Творця і Господа. Згубивши первинну невинність, вона спотворила у собі Божий образ. Але Бог не відвернувся від людини, яка заслуговувала на кару, а продовжив із нею свій діалог. Як свідчить протоевангеліє, відразу після гріхопадіння людини Господь пообіцяв їй спасіння. Проклявши спокусника, Господь промовив: «Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою і між твоїм потомством та її потомством. Воно розчавить тобі голову, а ти будеш намагатися ввіп'ястися йому в п'яту» (*Бут. 3, 15*).

Яким чином можна було віднайти зв'язок із Богом, як відновити, відреставрувати пошкоджений образ у його первісній цілісності, як досягнути подібності з Богом? На це запитання відповів сам Господь, який не мовчав, а прагнув постійного діалогу з людиною. «Багато-разово й багатьма способами Бог говорив колись до батьків наших через пророків. За останніх же оцих днів Він говорив до нас через Сина, якого зробив спадкоємцем усього і яким створив віки. Він — відблиск Його слави, образ Його істоти, — підтримуючи все своїм могутнім словом...» (Євр. 1, 1-3). Отже, Бог промовляв до вибраного народу Старого Завіту і через посередників, насамперед через пророків, які невідступно зберігали пам'ять про обіцяний прихід Месії-Спасителя. Псалмопівець так оспівує Господню вірність: «Поклявсь Господь Давидові правдою і не відступить Він від неї: «Плід твого лона насаджу я на твоїм престолі» (Пс. 132, 11). А на світанку Нового Завіту Бог знову промовляє через посередника:

посилає архангела Гавриїла для звістування благовісті: «...зачнеш у лоні й вродиш Сина й даси Йому ім'я Ісус» (Лк. 1, 31).

Бог зі своєї безмежної любові й милосердя стає чоловіком, із власної волі прийнявши на себе все, що впродовж життя досвідчує кожна людина: народження, зростання, труд, страждання і нарешті смерть. Задля нашого спасіння Бог став крихітним, невидимим у лоні Богородиці. Чудо полягає не так у тому, що Діва, яка не знала мужа, зачала немовля, як у тому, що сам Бог захотів стати дитиною і прийняти на себе все, що відбудеться в Його земному житті.

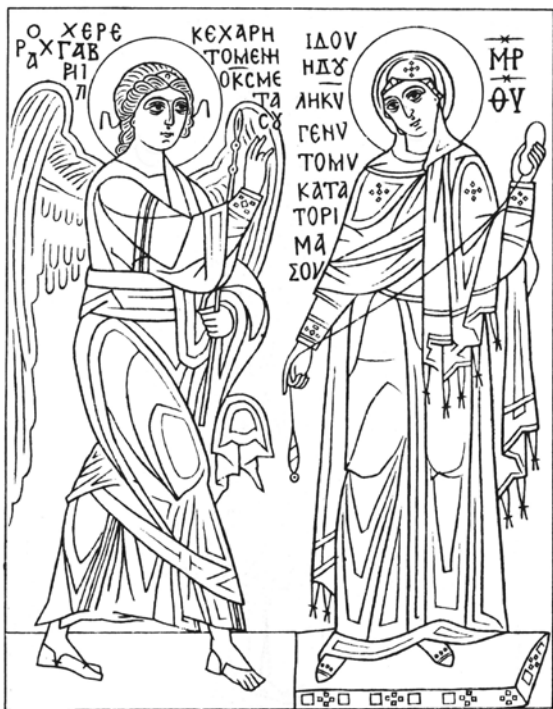
Цим Господь засвідчив, наскільки високо Він цінує людину і як Він її любить. Так, людина удостоїлася найвищої гідності: кожен із нас може стати дитиною всемогутнього Бога, тому що Божий Син став нашим братом. Цю думку Святих Отців раз у раз повторюють піснеспіви свята:

**«Од рiku скриту тїинство
днесъ одкриваеться,
і Син Божий
стас сином людським,
щоб, гїрше прийнявши,
подати жиєні липше.
Обнянувся в давнину Ядям
і, забяжавши стяти Богом,
не стас.**

**Людиною стас Бог,
щоб Ядям Богом учинити.
Хай радується творінна,
хай ликує природа,
бо Архангел перед Дивою
стоїть во страхом
і «Радуйся!» приносить їй
всїяні псчялі.**

**Ї найгнєшої милости
вочоловичеся Ти,
Божє наш, – слава Тобі!»**

**Стихиря свята,
глас 6**

Людське зусилля самозвеличення, самоутвердження, яке в остаточному результаті є нічим іншим, як прагненням стати богом, зайняти місце Бога, приводить до катастрофи і спотворення Богом встановленого порядку у світі. Замість того, щоб бути образом Божим – являти світові Бога, свідчити про Його любов, доброту і велич, – людина захотіла самотужки і на свій розсуд наводити порядок у світі, чим раз то більше віддаляючись від Бога. Але Бог не перестав шукати можливості діалогу з людиною, не перестав кликати її до тієї високої місії, котра була зі самого початку задумана Богом. Свято Благовіщення – вершина цього Божого діалогу з людиною. Бог приходив до людини, оселяється у ній, щоб проходити разом із нею всі етапи її життя, ведучи її до нового творіння.

У зверненні ангела до Діви Марії – «Радуйся, Благодатна, Господь з Тобою» – Церква вбачає Боже звернення до кожного з нас. Співаючи під час богослужіння літургійні піснеспіви слід пам'ятати, що зміст

висловів та образів, котрі вживаються стосовно Богородиці не замикається лише на ній одній, але поширюється також і на нас, котрі віримо в Бога і довіряємо йому. Богородиця Марія, без сумніву, є унікальною особою з огляду на її роль у ділі спасіння людського роду, з огляду на її вибраність та чесноти, але не слід забувати про те, що вона є представницею людського роду. Вона є *образом* кожного християнина. Благовіщення (себто *Євангеліє*) звернене і до нас, до цілого «роду нашого» (*стихира вечірні свята*). Воно ставить нас у позицію улюблених Божих дітей, від яких Бог очікує добровільної згоди, оцього «так», після якого Бог може ввійти в наше життя.

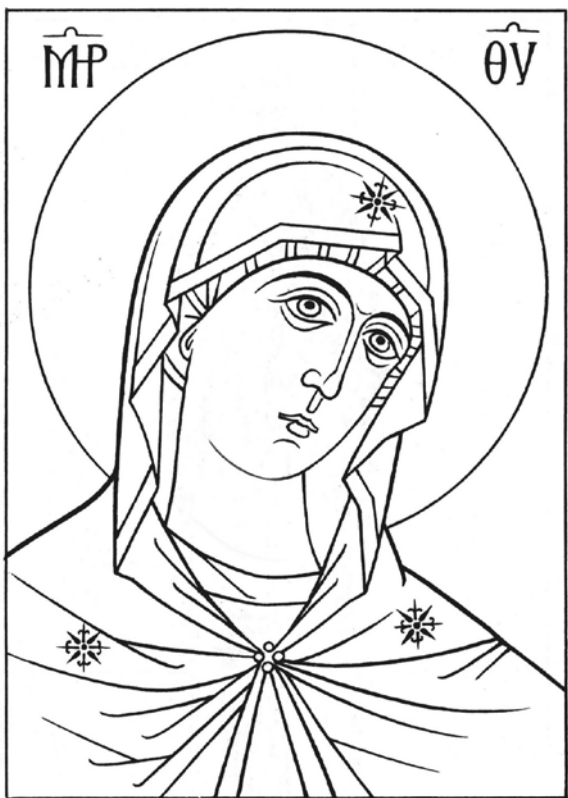
Це свято *покликання* у найвищому значенні цього слова – як запрошення до Божої спасенної дійсності, до участі в Його преблагому і премудрому задумі щодо людини і світу:

«Сокровенне таїнство і для Ангелів незбагненне завіряє Гавриїл Архангел і до Тебе нині приходить,

Єдиної Неторкánної і Доброї Голубиці – роду нашого Покликання, і взиває до Тебе, Всесвятая: “Радуйся! Приготуйся через слово прийняти Бога Слово у Твоє лоно!”»
(*Стихира передсвяття, глас 4*)

Остаточною ціллю Божого поклику до людини є її справжня свобода. У цьому святі ми святкуємо свободу вибору преблагословенної Диви Марії. Згода Марії була усвідомленою і добровільною. Син Божий стає Сином людським не без участі людини. Бог поважає нашу свободу, і очікує, що ми станемо Його співробітниками (*пор. 1 Кор. 3, 9*).

Але для цього було потрібно згоди Марії, яка повинна відповісти Богові, що звернувся до неї. І ми знаємо, яку відповідь дала Богородиця. Вона, хоча не розуміючи, як здійсниться принесена архангелом благовість, згодилася з Божою волею. Без цієї згоди Бог не зміг би стати чоловіком, не міг би воплотитися, бо Бог ніколи не чинить насильства над волею сотворіння, Він завжди чекає, аби людина відповідала свобідно. Господні задуми у світі

здійснюються у співпраці з людиною. Ця свято підкреслює і наголошує на Божій повазі до людини, на вірі в людину. Бог вступає в діалог з людиною і шукає її відповіді.

Благовіщення, звернене до людини, вимагає свідомої відповіді людського серця і розуму на Божий поклик. Благовіщення вимагає від людини постави довіри і смиренної відкритості на незвідані і часто дуже дивні Божі задуми.

Свято Благовіщення найчастіше збігається з періодом Великого посту. Серед покаянно-суворої атмосфери Великого посту з'являється несподівано це радісне свято, пригадуючи нам скорий прихід надприродної весни – Великодня, та неначе приготує нас до цього найрадіснішого «свята над святами». З цієї причини в празник Благовіщення – в який би день Великого посту він не припадав, навіть у Велику п'ятницю – завжди служимо Божественну літургію, отже це свято звільняє від посту.

